

szolgáló magánzárkák elkészítésére. Ezek mindegyike harmincezerbe került volna. De beszerzésükre már nem maradt pénz. S ezért a foglyok maguk - ki mennyit tudott - anyagi fedezetet szereztek azok gyártására. Akadt, természetesen, olyan is, akinek még korábbi szabadlábton töltött életéből megtakarított pénze volt. De volt olyan is, akinek rokonai segítettek, sőt, olyan is akadt, aki nem tudott ennyi pénzt szerezni. Az ilyenek azzal a kéréssel fordultak a börtönparancsnokhoz, hogy hajlandóak sátorban lakni. Ez azonban szabályellenes lett volna, ezért kérésüket visszautasították.

A hó eltűnése után száznolcvan házikót vittek ki az új börtönbe és az ősszel előkészített cölöpökre helyezték azokat. Száznolcvan fogoly költözött ki kora tavasszal ezekbe a primitív, berácsozott ablakkal ellátott házikókba.

Egy tavaszi verőfényes napon, amikor a börtönparancsnok az őrtoronyban állt, az elé táruló különös képet figyelgette. A szögesdrótkerítéssel bekerített kétszáz hektárnyi területen száznolcvan telek volt kijelölve. Volt, ahol a telkek cölöpökkel voltak egymástól elhatárolva, vagy ágakkal, máshol a telek határait kifeszített szögesdrót határolta be.

- Biztosan a tehetősebbjei - gondolta a börtönparancsnok -, nekik a rokonok nem csupán a zárkára küldtek pénzt, de még a telek körülhatárolására is.

A telkek között utak, utcácskák, a börtön közepén pedig nyílt tér az összejövetelek, gyűlések megtartására. A földön imitt-amott, az alacsonyabban található pontokon még nem olvadt el a hó. A domboldalakon azonban már kiszökdültek az első fűszálak. Majdnem minden egyes telken egy-egy pici emberi alak feketéllett.

Meleg, vattával bélelt kábátokban, füles vászonsapkában és vastag, kezdetlegesen összeállított csizmában a rabok egyformának és személytelennek tűntek.

Ugyan, mit csinálhatnak ezek a bábuk a pusztá földön? Miért nem tudnak megülni celláikban? A parancsnok szeme elé tette a távcsövet és figyelgetni kezdte e személytelen bábuk egyikét. Hodakov fogoly a még teljesen fel nem olvadt földre mélyítette lapátját, gödröt ásott. Nyikolaj Ivanovics Hodakov mellé irányította messzelátóját és a fagyos földön a telek széle mentén tizenkilenc már kiásott gödröt számolt meg.

A bábuk sötét ködmönökben a többi telken is ugyanezt tették - gödröket ástak telkük szélére.

- Ugyan minek ásnak ennyi gödröt? - kérdezte hangosan Nyikolaj Ivanovics.

- Hát a palántáknak és a bokroknak, amelyeknek ki kell alakítaniuk az élő sövényt - magyarázta a szolgálatos őr.

- Ertem. De hát még várhattak volna azért egy-két hetet, a föld is teljesen felengedett volna, s akkor már ásni is könnyebb.

- Már én is mondtam nekik, de nem akarnak várni. Félnek, hogy nem lesz elég idejük. Négy száz méter zöld sövényt kell mindenkinek kiültetnie - ez nem vicc. Hiszen, amikor a föld fagya már fölengedett, az ágyasokkal kell foglalkozniuk.

A börtönparancsnok még sokáig figyelte, milyen elszánt-sággal, erőbedobással dolgoznak a rábízott rabok és így gondolkodott:

„Biztosan létezik valamilyen kozmikus összekötés az ember lelke és a Föld lelke között. Ha meg van ez a kapcsolat, az ember harmóniában áll a bolygóval. Ha nincs, harmónia sincs. Beindul a természetellenesség, növekszik a bűnözés.

Persze, ez az „Anasztázia” könyv valahogy olyan érdekes. A foglyok mind elolvasták és a lelkükben beindult valami megmagyarázhatatlan. Még én magam is így vagyok vele. Elolvastam én is és jómagam is másképpen kezdtem az életre nézni. Persze a könyv megtette a magáét, mert

azóta már minden börtönben olvassák. Hiszen a könyv ereje éppen abban van, hogy rámutat a föld és az ember közti kapcsolatra. Vagyis, a fő, az a kapcsolat, nem szabad megszakítani. S minden a magas erkölcsről, szellemisségről, spiritualitásról folytatott beszéd csak üres duma e titokzatos, teljes egészében még fel nem fedezett kapcsolat nélkül!"

***

Ősszel az „Új Börtön” - így nevezték el a helyet maguk a foglyok - minden egyes telkét kisebb almafák, körtefák, berkenyék, nyírfák és még sok másféle csemeték és ültetvények szegélyezték, amelyek levelei őszi színpompázatosságukkal a szemet gyönyörködtették. Minden telek körülbelül egy harmadnyi része erdei csemetékkel volt beültetve. Már az első ősszel - a magasból figyelve - látható volt, mennyire különbözött a börtön kétszáz hektárja a tavaszkor még parlagon heverő föld képétől. Világosan lehetett látni: a szögesdróttal övezett területen belül egy különleges, zöld oázis kezd létre jönni.

S bizony a börtön e részéből a börtönkonyha asztalára egész nyáron friss zöldség, uborka, paradicsom, cékla került.

Ősszel minden fogoly a reá bízott földről öt zsák krumplit adott le, több tucat uborka- és paradicsombefőttet. A börtön élelmezési blokkja az egész télre el volt látva céklával, sárgaréppával, retekkel...

Ősszel az új börtön bejárati kapujánál furcsa képet lehetett megfigyelni. A világ összes börtönétől eltérően - ahol az őrzött bejárati pontokon a börtönlakókhoz érkező látogatók által hozott élelem és ajándék kerül átvételre - az új börtönben éppen ellenkezőleg, azok kiadása folyt.

A katonák a börtönbe érkező családtagoknak befőttes üvegbe konzervált zöldséget adtak ki. Többen kocsival érkeztek és gazdag termésosztalékkal távoztak.

Azok a rabok, akiknek nem voltak hozzátartozói, a termésük egy részét a katonák segítségével felvásárlóknak adták el és nem kis bevételre tettek így szert.

Csak Hodakov rabhoz nem járt senki sem, nem voltak hozzátartozói. O - volt intézeti gyerek - azt kérte, hogy az ő feleslegét a legközelebbi gyermekotthonba vigyék.

Nyikolaj Ivanovicsot a vezetőség dicséretben részesítette, amiért sikeresen teljesítette a parancsot. Ő volt ugyanis az egyetlen, aki képes volt megvalósítani a száznyolcvan további rab elhelyezését anélkül, hogy a többiek eltartására való feltételek rosszabbodtak volna.

Az elmúlt év Nyikolaj Ivanovics számára a legnehezebb volt szolgálata teljes húsz éve alatt. Általános elfoglaltságai mellett rá hárult még az is, hogy hol palántákat, facsemetéket, hol magokat vásároljon az új börtön számára. Mindig nagyon örült, amikor a fogházi, vénséges ZIL teherautó színültig megrakva érkezett vissza.

***

További öt év múlt el. Egyszer egy verőfényes júliusi napon az új börtön fölött egy helikopter kezdett keringeni. Nyikolaj Ivanovics az őrtoronynál állt s figyelte, ahogy a helikopter a börtön területe fölött keringett. Tudta, hogy fedélzetén ül Poszoskov tábornok és az Igazságügyi Minisztérium bizottságának tagjai. Vagy valaki panaszt emelhetett ellene, mint börtönparancsnok ellen, vagy egyszerűen azért, mert a bűnözők különös fogva tartásáról terjedtek hírek.

A magas beosztású hivatalnokokból álló bizottság kiszállt a helikopterből, amely az őrtoronynál található térre ereszkedett le. Ám Nyikolaj Ivanovics egész idő alatt csak állt és a börtön elkerítésén gondolkodott:

„Hát igen, biztosan felhozzák ellenem az elkerítés nyilvánvaló megsértését. De hát, miért is engedtem beültetni a börtön kerítése mellé ezeket az évelő futónö-

vényeket? Három méterre befolytak az egész szögesdrót kerítést, zöld sövényt hoztak létre, még hozzá úgy, hogy a sokszínű virágok annyira beborították a szögesdrótot, hogy azt még látni sem lehet.

Állítólag - mondták - mindenki láthatja, hogy a drótok nem keltenek esztétikus képet. Az őrtornyokat is befönték a kúszónövények. De a virágok beférkőztek még az őr bódéjába is! Nem is börtönre kezd az egész most már hasonlítani, hanem valamiféle gyönyörű szigetre a gyomokkal benőtt földek közepén."

- Hát tessék, csak nézzék meg, kérem, máris itt az első szabálysértés - mondta a tábornok a minisztériumból. - Miféle börtönkerítés ez itt, ni? Hiszen az ilyen, kúszó növényekkel befolyt akadályt bárki átmászhatja, aki akarja! - mondta a tábornok a vezetőség parancsnokához, Poszoskovhoz fordulva.

- Ezt bármelyik katona megmondja magának. Igazam van? - fordult a minisztérium képviselője az éppen szolgálatos hadnagyhoz az őrtorony bejáratában.

- Megengedi, hogy válaszoljak tábornok úr? - vágta magát vigyázba a szolgálatos hadnagy.

- Válaszoljon, ha már kérdezték! Van, avagy nincs szabálysértés?

- Egyáltalán nincs, tábornok úr! Az adott esetben taktikailag tökéletesített börtönkerítést lát, amely mögött bűnözők vannak.

- Micsodát? - ámuldozott a minisztériumi bizottság tagja - Miféle taktikai tökéletesítésről van itt szó? Mit beszél itt össze-vissza?...

A bizottság összes tagja mind a vigyázban álló hadnagy köré tömörült.

„Micsoda paprikajancsi! - dohogott magában a teljesen feldühödött Nyikolaj Ivanovics. Már megint ez a Prohorov hadnagy az örökös viceivel! Legalább a bizottsági tagok előtt tartaná a száját. Most már biztos a nyakamba

varrják, hogy én vagyok a hibás. Nyugodtan áll magának „vigyázban”, de még csak el sem pirul saját arcátlan-ságán.”

A hadnagy pedig tisztán kiejtve minden hangot így szólt:

- Engedje meg, hogy válaszoljak a tökéletesítés kérdésére!

- Válaszolon, ha tud! - parancsolta a tábornok a miniszteriumból. - A taktikai tökéletesítés a maga virágait jelenti?

- Pontosan, tábornok úr! A bűnöző, aki szökést próbál megvalósítani és elhatározza, hogy átmászik a szögesdrótkerítésen, amelyre virágok futnak, ugyan átmászhat rajta, de nem képes messze jutni.

- Ugyan, miért nem? - csodálkozott el a tábornok.

- Mert amíg a kerítést próbálja átmászni, ahol illatos virágok futnak, annyira áthatja őt a virágok illata, hogy még a gyakorlatlan nyomkövető kutya is könnyedén kiszagolja és visszahozza.

- Vagyis áthatják az illatok... - nevetett egy jót a tábornok és vele együtt kacagni kezdett a bizottság többi tagja is - vagyis a kutya a virágillatból találja meg a szökevényt... Hát, ez remek volt, hadnagy, jól feltalálta magát! Na, és hány ilyen szökevényt hoztak már a kutyái vissza? - kérdezte nevetve a tábornok.

- Egyet sem! - válaszolta a hadnagy és nagyon komolyan így folytatta: - A foglyok - mivel tudják mennyire értelmetlen és reménytelen a kerítés, mint akadály, legyőzése - az öt év leforgása alatt egyetlen egy próbálkozást sem tettek a szökésre.

Komoly ábrázatával és kijelentésével a hadnagy még jobban megneveltette a bizottság tagjait.

- Vagyis e börtönben az öt év alatt nem volt egyetlen szökési kísérlet sem? - kérdezte a bizottság elnöke a börtönigazgatás parancsnokát.

- Nem. Egyetlenegy sem! - válaszolta Poszoskov.

A bizottság tagjainak megtetszettek a hadnagy furfangos

válaszai, ezért további kérdéseket tettek fel neki:

- Mondja csak, hadnagy, ha a bűnözők még csak meg sem próbálkoznak a szökéssel ebből a börtönből, akkor mire valók ezek az őrtornyok a felfegyverzett katonákkal?

- A börtönnek a külvilágtól való megvédésére - válaszolta a hadnagy.

- Mit jelent az, hogy a börtön megvédésére a külvilágtól? Van, aki kívülről akar bejutni a börtönbe?

- Pontosan - mondta a hadnagy. Több rab felesége kérte már, hogy együtt élhessen a férjével a cellában. Vannak, akik gyermekeikkel szeretnének beköltözni és itt tölteni a nyarat. De a mi szigorú börtönparancsnokunk még szigorúbb parancsbetartatása a foglyok tartását illetően nem enged meg hasonló kihágásokat. Ilyenkor némely ostoba nőszemély megpróbálkozik gyermekeivel együtt átmászni a zöld élő sövényen, vagy aláásni a kerítést. De az éber őrség nem enged meg hasonló arcátlan kísérleteket.

Mivel a bizottság elnöke nem értette, hogy viccnek vagy komolyan vegye-e a hadnagy szavait a foglyok feleségeinek és gyermekeinek behatolásáról a börtönbe, megkérdezte Nyikolaj Ivanonvicstól:

- Valóban megtörténtek ilyen esetek?

- Igen - válaszolta Nyikolaj Ivanovics -, két alkalommal akadályozott meg az őrség hasonló kísérletet. Hozzám kilencvenhat kérvényt adtak be a foglyok feleségei azzal a kéréssel, hogy engedélyezzük, hogy gyermekeikkel együtt férjük börtönben lévő telkén tölthessék a nyarat. De a megengedett látogatásokon és láthatásokon kívül semmi hasonlót nem engedélyeztethetünk.

- Na, és ugyan mi vonzza őket annyira a börtönbe, még hozzá gyerekestől? - kérdezte a bizottság elnöke és hozzátette: - De azért menjünk, urak, nézzük meg a területet!

- Kinyitni a kaput! - adta ki a parancsot Nyikolaj Ivanovics a hadnagynak.